

II. světová válka a její soudobé interpretace

17.března 2004 Jakub Schmitz

V minulém čísle časopisu jsme Vás informovali o odstartování nového projektu, který připravuje CEVRO ve spolupráci s ODS Praha 5. Tématem druhého diskusního fóra, které se konalo 19. února v přednáškovém sále ODS Praha 5, byla II. světová válka a její soudobé interpretace. Na toto téma přišel diskutovat politolog a publicista Bohumil Doležal a filosof, člen koordinační rady Česko-německého fondu budoucnosti Miloslav Bednář. Přednášku si přišlo poslechnout a do následné diskuse se zapojily na čtyři desítky osob.

Diskusi opět zahájil předseda oblastního sdružení ODS Prahy 5 František Laudát, který vyjádřil svou radost nad tím, že se na přednášce setkávají dvě osobnosti s velmi rozdílnými názory, přičemž „právě tato názorová rozdílnost má přispět k větší pluralitě názorů a ukázat různý úhel pohledu na tuto problematiku.“

Bohumil Doležal ve svém příspěvku zdůraznil, „že na druhé světové válce je zvláštní to, že je to konflikt neuzavřený žádnou mírovou smlouvou s Německem, který logicky vyústil ve studenou válku.“ Různé odškodňovací nároky vznášené vůči Německu a naopak Německem vůči jiným státům podle Doležala plynou právě z absence formálního ukončení války. Svou interpretaci druhé světové války Bohumil Doležal založil především na samých příčinách válečného konfliktu. Zásadní příčinu spatřuje „v tvrdém potlačení Německa po I. světové válce, které vedlo k pocitu národní křivdy a zrodu nového diktátorského ideologického režimu, který se ujal vlády a směřoval k válečné revanši.“ Bohumil Doležal polemizoval se spravedlností Norimberského procesu. Tvrdil, že „tento tribunál nebyl vytvořen za účelem dosažení spravedlnosti, ale měl být pouhou demonstrací jednoty mezi západními mocnostmi a komunistickým Ruskem“. Své tvrzení dokládal také argumentací amerického konzervativního politika Roberta Tafta, tvrdého kritika norimberského tribunálu. Bohumil Doležal zároveň připomněl diskusi, která se nyní vede o tom, zda se násilí na civilním obyvatelstvu nedopustilo pouze Německo, nýbrž i západní mocnosti, které nelítostně bombardovaly německá města, ačkoli to nemělo pro vývoj války žádný hlubší význam. Doležal se dále věnoval koncepci tzv. omezené demokracie, která v poválečném Československu vystřídala demokracii prvorepublikovou, a to do značné míry za přispění prezidenta Beneše. Připomněl přitom především tři její prvky: „1. úpravu politického režimu v rámci tzv. Národní fronty, která mj. přinesla zákaz opozice, a to v první řadě dvou nejsilnějších meziválečných pravicových stran – národní demokracie a agrárníků, 2. podstatné omezení soukromého podnikání a ekonomických svobod, 3. odepření občanských a lidských práv velkým skupinám obyvatelstva“. Dle Bohumila Doležala se tím značně pootevřela cesta komunistům a ruskému panství v Československu.

Miloslav Bednář ve svém úvodní příspěvku hovořil o dvou soudobých interpretacích: „první je historická, která je jasná, a opírá se o zásadní fakta. Z ní jasně vyplývá, kdo válku začal a proč. Druhá interpretace je politická a snaží se různě desinterpretovat historii“. Miloslav Bednář dodal, že po roce 1989 jsme opět bohužel svědky nacionalistické politické interpretace. Podle jeho názoru se tak děje proto, že „Německo chce v EU hrát zase první housle“. Tyto hlasy dle Bednáře navazují na historické německé myšlení, pokusy o ovládnutí Evropy, které vyvěraly z pocitu, že Německo je „příliš velké pro Evropu, příliš malé pro svět“. Připomněl, že nyní se z oficiálních míst v Německu ozývají hlasy, které hovoří o tom, že výsledek II. světové války byl bezprávím na Německu. „Tato nacionalistická desinterpretace“ podle Bednářova názoru relativizuje vinu na válce. Kromě jiného se dle Bednáře ukázala také při projevu německého prezidenta Johannesse Raua, který srovnával vyhlazení šesti milionů Židů s vyhnáním Němců z Polska a Československa. Johannes Rau dle Bednáře žádal reciproční a stejné potrestání všech a ne jen Německa. K otázce odsunu Němců z Československa Bednář poznamenal, že jeho koncept byl inspirován výměnou obyvatel mezi Tureckem a Řeckem, ke kterému došlo po I. světové válce.

V následné živé diskusi se hovořilo o různých příčinách i důsledcích války, vyrovnávání se s totalitní minulostí, křivdách na té či oné straně i rizicích budoucího vývoje euroatlantických vztahů.

